(רשב"ם) דהמוכר בזה לא השאיר לעצמו גם זאת קרקע האילנות

לוקח השדה

אם איתא דלא שייר לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל תא שמע ר' שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה ותני עלה אמר ר"ש מה טעם הואיל ויונקין משדה הקדש ואי סלקא דעתך שיורי שייר כי קא ינקי מדנפשיה קא ינקי: ר"ש דאמר כר"ע ורב הונא דאמר כרבנן: כרבנן פשיטא: נפקא מינה דאי נפלי הדר שתיל להו

ומי

לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל. פ"ה עקור אילנך לכשייבש ותימה דמה כח הוא זה דמצא ליה שאינו רוצה לעולם להסתלק מן הקרקע ואין ה"נ דמצי א"ל עקור אילנך לכשייבש ועוד מדמסיק בתר הכי דאי נפלי הדר שתיל להו משמע דעד השתא הא דקאמר יש לו קרקע היינו לזרוע תחת האילן ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה דהשתא משמע דטפי אית ליה בקרקע (א) דמשייר לפניו ב' אילנות ממאי דאית ליה דרך כשמשייר בור ודות לר"ע ובלוקח הוי איפכא דקנה ב' לא קנה קרקע לפי מה דפרישית בפרק חזקת הבתים (לעיל דף לז.) וקנה בור ודות יש לו דרך לר"ע על כן נראה לר"י לפרש דאי (ב)לאו דלא שייר כלל קרקע לימא ליה עקור אילנך לאלתר ולכך זקוק הוא לשייר הקרקע ליניקת האילן ומיגו דנחת לשיורא משייר נמי קרקע לזרוע סביב האילן וליטע אחר במקומו לכשייבש כדמסיק אבל גבי לוקח לא שייך למימר הכי מגו דזבין קרקע ליניקת האילן זבין נמי לזרוע סביב וליטע אחר במקומו שהמוכר מה שהוא רוצה מוכר ומה שרוצה משייר אבל הלוקח אינו קונה מה שרוצה אלא מה שהמוכר רוצה למכור לו וא"ת דהשתא משמע דטפי משייר קרקע עם האילן ממה שמשייר דרך לבור ודות ולעיל משמע דאי לאו דרב הונא הוה אמינא מכר קרקע ושייר (ג) אילנות שנים אין לו קרקע אפילו לרבנן כדמסיק דאי נפלי הדר שתיל להו ואמאי הא *לרב' כששייר בור ודות יש לו דרך א"כ כ"ש שיש לו קרקע עם האילנות ששייר כדפי' וי"ל דה"מ מעיקרא דלא ידעינן טעמא דמיגו דנחת לשיורא משייר טפי דרך לבור ודות לפי שהוא צריך יותר דרך לבור ודות ממה שצריך לקרקע בשביל האילן אבל השתא דאשמועינן רב הונא טעמא מיגו דנחת לשיורא שייר טפי קרקע עם האילן מדמשייר דרך עם בור ודות דהא ודאי ביניקת האילן משייר טפי מדרך לכולי עלמא שאינו רוצה לקוצו לאלתר:

ואי סלקא דעתך שיורי משייר כו'. תימה לר"י ולר"ת דמ"מ לאו מדנפשייהו ינקי דלא שייר אלא חוצה לו כמלא אורה וסלו כדאמרינן בפרק הספינה (לקמן דף פב.) והאילן יונק ט"ז אמה וי"ל דלא מפליג ר"ש ואמר אפילו חרוב ושקמה שענפיו יוצאים חוץ לט"ז אמה קאמר דהקדיש ואמאי הא לא ינקי משדה הקדש שקנה כל הקרקע שתחת ענפיו וחוצה להן כמלא אורה וסלו א"כ כשהוא מוכר לאחרים לא קנה הלוקח אלא חוצה להן כמלא אורה וסלו אבל הכא כשמשייר לעצמו משייר כל צורך יניקת האילן: **מדנפשייהו** קא ינקי. תימה מאי קשיא ליה נהי דגבי מכר אמר דמשייר קרקע בהדי אילן גבי הקדש לא משייר דמקדיש טפי בעין יפה מקדיש ממוכר וכי האי גוונא פריך לקמן לר"ש אליבא דמ"ד מקדיש אילן אחד לא הקדיש קרקע אי אליבא דר"ע האמר מוכר בעין יפה מוכר לענין דרך כל שכן מקדיש דמקדיש טפי בעין יפה הוא מקדיש להיות קרקע קדושה לגבי אילן אע"ג דבמכר אין הקרקע מכורה עם האילן דכן צריך לפרש כדפרישית בחזקת הבתים (לעיל דף לו: ד"ה משמע) והיה ר"י מתרץ דהכא לא בעי לשניי הכי משום דאית לן לדמויי הקדש או למכר או למתנה וא"כ לא הוה דמי לחד מינייהו דבמכר משייר בהדי אילן קרקע ולמתנה נמי לא דמי דבמתנה נתן את כולן אבל לקמן פריך שפיר דכיון דסבר ר"ע דמוכר בעין יפה מוכר א"כ מקדיש בעין יפה מקדיש כמו במתנה דבמתנה נמי הוי דינא דכי יהיב ג' אילנות בזה אחר זה יהיב נמי קרקע וחזר בו ר"י דא"כ מגופה דמתניתין תפשוט דר"ש דלא כר"ע דבמתנה לכולי עלמא נתן את כולן ובהקדש קאמר ר"ש דלא הקדיש את כולן ובמסקנא נמי מפרש דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר פירוש די לכם אם תעשו עין יפה דהקדש מעט יותר ממכר והקדיש כל הקרקע ולא תאמרו בהקדש בעין יפה כמו במתנה ואומר ר"י (ד) לר"ש דודאי דלא עביד בהקדש כחו כמתנה אין נראה לגמרא שיהא בהקדש עין יפה טפי ממכר אלא פורתא דהיינו לענין שאם הקדיש אילן הקדיש נמי קרקע אף על גב דבמכר לא מכר קרקע עם האילן אבל עין יפה כולי האי שיהא קרקע של החרוב קדוש בהדי שדה כולי האי אין לנו לעשות עין יפה לר"ש והשתא לפירוש זה משמע דאית לן למימר טפי כשמוכר אילן שיהא קרקע הצריך לאילן מכור עם האילן מדנימא כשמכר שדה שיהא הקרקע הצריך לאילן המשויר מכור עם השדה ותימה דמשמע דאי לאו מילתא דרב הונא הוה אמינא מוכר קרקע ושייר אילנות לפניו אין לו קרקע אלא מכר הקרקע הצריך לאילן בהדי שדה אע"ג דכשמכר אילן לא מכר קרקע הצריכה לאילן וי"ל דהיינו משום דאי לאו דרב הונא הוה ס"ד דכשמכר שדה ושייר אילן מכר כל השדה אף הצריך לאילן שבשם שדה על הקרקע יותר ממה שיש אילן על הקרקע הצריכה לו אבל השתא דאשמעינן רב הונא דשם שדה לא מהני ליה לאזדבוני בהדי שדה משום דנחת לשיורא סברא היא למשדייה בתר אילן המשויר לפי שהיא צריכה לאילן מבתר שדה המשויר וא"ת אכתי והא במסקנא דשמעתין אמר לדבריהם דרבנן קאמר דאודו לי מיהא דלא ליהוי הקדש כמו מתנה אלא לכל היותר לא הקדיש אלא חרוב וסדן ובהכי הוי מקדיש בעין יפה טפי ממכר ואע"ג דבמכר לא מכר חרוב ולא קרקע הצריך לו כשהקדיש הקדיש כל הקרקע ולכך הקדיש גם החרוב וכמו שאמר ר"ש לרבנן כן נאמר עתה אליבא דר"ש כל זמן שלא ידע הברייתא דמייתי מינה דלא הקדיש טפי ממכר ואומר ר"י דאע"ג דקאמר הכי ר"ש לרבנן במסקנא מכל מקום נראה לגמרא דוחק לר"ש לומר שיסבור דכולי האי מקדיש בעין יפה טפי ממכר. ר"י:

רב הונא כרבנן פשיטא. תימה לרשב"א מנין פשיטא לו זה ע"כ היינו משום דלרבנן יש לו דרך במשייר בור ודות וכל שכן כשמשייר אילן

דאם איתא דלא שייר כו': ואנן סהדי דלדעת כן עיכב את האילנות לעצמו שיהיו כאן לעולם אף לחזור וליטע אחרים במקומן כדרך שהיה לו כח זה באילנות הללו עד עכשיו אבל לוקח אילנות אין לומר לצורך כל הימים לקחו וליטע אחרים במקומן דעביד איניש דזבין ארעא ליומיה ולפירות קנאו: **לא הקדיש.** מכל הנך דאמרן לא מכר: **אלא חרוב המורכב כו'** אבל שאר אילנות ממילא קדושים הם בכלל שדה **כמו שמכורין מסתמא בכלל שדה: אמר ר"ש מה טעם.** הוו מוקדשין חרוב וסדן טפי מכל הנך דלעיל דס"ל מקדיש כמוכר שלא הקדיש אלא דברים דשייכי לשדה טובא דהוו נמי מכורין לענין מכר והלכך חרוב המורכב אינו מוקדש בכלל שדה: **הואיל ויונקין משדה הקדש.** הואיל הקדיש את השדה בעין יפה אפילו מקום החרוב והסדן וכששיירן לעצמו לא שייר עמהן קרקע נמצאו גדלים מקרקע הקדש וגידולי הקדש הקדש ניהו אלמא המשייר אילנות לעצמו אינו משייר קרקע אלא בעין יפה מוכר ומקדיש כל הקרקע: **ואי אמרת.** דמאן דמזבין קרקע לאחר ומשייר אילנות לעצמו משייר כמו כן קרקע יניקת האילנות וה"ה למקדיש אליבא דר"ש דהא כי הדדי ניניהו א"כ אמאי קדשי חרוב וסדן משום שיונקין משדה הקדש הא כי ינקי מדנפשייהו קא ינקי ממה ששייר לעצמו ולא מקרקע הקדש: **ומשני ר"ש דאמר כר"ע.** דבו דמוכר בעין יפה מוכר הכל ולא שייר מן הקרקע כלום בין לצורך דרך בור ודות שעיכב בין ליניקת האילנות ששייר לפניו ומצי לוקח למימר ליה היום ולמחר כשייבש האילן עקור אילנך שקול וזיל וה"ה להקדש ומיהו לגבי מוכר בכלל שדה דברים שאינן בכללו לא שייך למימר עין יפה ועין רעה דמה שלא פירש לא מכר והשתא הדר ביה הגמרא ממאי דאמר לעיל ואפילו לרבי עקיבא כו': **ורב הונא.** דמשייר קרקע עם האילנות דאמר כרבנן דבעין רעה מוכר ושייר לעצמו ממה שמכר את הצריך ליניקת אילנותיו דומיא דדרך בורו ודותו ששייר עם הבור והדות ומיהו במסקנא דשמעתא מיתוקמא הא דרב הונא אפילו לר"ע וה"נ אמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף לז.) פשיטא מכר קרקע ושייר האילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר' עקיבא כו' והא דמשני גמרא ר"ש דאמר כר"ע ולא קמשני ר"ש ס"ל המקדיש בעין יפה מקדיש טפי ממוכר דאילו מוכר ושייר אילנות לפניו כמו כן שייר קרקע לעצמו כדרב הונא אבל מקדיש בעין יפה הקדיש הכל ולא שייר אלא החרוב לבדו בלא קרקע' ליכא למימר הכי דאם כן לאו למוכר מדמי ליה מכל וכל ולא לנותן מתנה מדמי ליה מכל וכל אלא קצת מדמי ליה למוכר דלא הקדיש אלא דברים שבכלל שדה ולנותן מתנה מדמי ליה שלא שייר כלום לעצמו במה שפירש והקדיש דכל הקרקע הקדיש ולא שייר מקום יניקת חרוב והא לאו סברא הוא אלא או לנותן מתנה מדמי ליה לגמרי כרבנן דאמרי הקדיש את כולן או למוכר מדמינא ליה מכל וכל דכי היכי דמוכר שדה לא מכר בור וגת ושובך הוא הדין למקדיש וכי היכי דמוכר בעין יפה מוכר כל מה שפירש במכירתו ולא שייר מן הקרקע כלום אפילו ליניקת אילנותיו ה"ה למקדיש: **וקמתמה כרבנן פשיטא.** כיון דבעין רעה מוכר ועוד דמצי לוקח למימר ליה עקור אילנך שקול וזיל משום דמכחשי בארעא קל וחומר הוא: לגבי בור ודות דלא מכחשי בארעא ואפ"ה אמרי רבנן דשייר דרך לעצמו לבורו ולדותו כל שכן גבי אילן: **נפקא מינה.** הא דרב הונא דאתא לאשמעינן אליבא דרבנן דשייר קרקע לעצמו דאי נפלי הדר שתיל להו דאי לאו דרב הונא הוה אמינא שייר אילנות לפניו יש לו קרקע כל ימי קיום האילנות

רבינו גרשום

דאי לא שייר. מצי למימר ליה הלוקח דקא מכחשי לארעאי עקור אילנך שקול וזיל. ומה טעם מקדיש החרוב המורכב וסדן השקמה משום דקא ינקי משדה הקדש ומשתכח דקא מתהני משל הקדש. אבל חרוב שאין מורכב ושקמה לא הוי מוקדש. ולדבריך דאמרת מכר הקרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע מקום האילנות משיפולא עד תהום. אי הכי אמאי הקדיש חרוב וסדן השקמה. והא כי ינקי מדנפשייהו קא ינקי. דאיכא למימר דשייר המקדיש מקום האילנות ומדידהו קא ינקי. אלא ש"מ מדהקדיש חרוב וסדן דלא שייר כלום בקרקע הכי נמי להיכא דמכר קרקע ושייר אילנות לפניו אין לו קרקע וקשיא לרב הונא. אלא ש"מ מדאמר רב הונא לעיל מכר את השדה ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע כדרבנן ס"ל דאמרי בעין רעה מוכר ושייר מקום אילנות: ור"ש דאמר. המקדיש את השדה הקדיש חרוב וסדן שקמה ומשום דמשדה הקדש קא ינקי כר"ע ס"ל דאמר מוכר בעין יפה מוכר כ"ש מקדיש. ואי קשיא לך ר"ש נמי אליבא דרבנן מצי למימר א) אין הכי נמי אלא מפרש לקמן מה הפרש יש: פשיטא. דהכי הוא דרב הונא כרבנן ס"ל. להכי נפקא מינה. ויש לו מקום האילנות לעולם דאי מתעקרו דיבשי הדר מצי שתיל במקומן:

א) אינו מובן כוונתו ואולי דצ"ל ר"ש אליבא דרבנן נמי מצי לאוקמא וכמו שמפרש לקמן (דף עב ע"ב) אלא אה"נ דהכתי לא ידע דמה הפרש יש בין מוכר למקדיש כנ"ל ועי' בתוס' כאן סד"ה מדנפשייהו.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לימא וכו' דטפי אית ליה בקרקע סיבה דמשייר: (ב) בא"ד לר"י לפרש דאי איתא דלא שייר: (ג) בא"ד ה"א מכר קרקע ושייר לפניו שני אילנות אין לו קרקע: (ד) ד"ה מדנפשייהו וכו' ואומר ר"י דודאי לר"ש דלא עביד:

קושיות

תשובות